

Tóth Marcell

Egy Arany Vitézségi Éremmel kitüntetett hivatalnok

65 évvel ezelőtt, 1958. október 16-án hunyt el egy nyugalmazott pénzügyi előadó Szentesen. Argay Zsigmond több volt, mint egyszerű hivatalnok: az első világháborúban a személyes bátorsággal elnyerhető legmagasabb legénységi kitüntetést érdemelte ki. Ekkor még nem tudta, hogy újabb megpróbáltatások várnak rá, amelyeket szerencsésen túlélt, ahogy a következő világegyet is. Tanulmányunk célja, hogy a 135 évvel ezelőtt született hős nevét és emlékét megőrizzük – ebben hagyatékának néhány rendelkezésre álló darabja és a levéltári források segítenek.

1. kép: Argay Zsigmond zászlós az Arany Vitézségi Érmel viselve, 1918. (Részlet, a szerző magángyűjteményéből.)

Argay Zsigmond¹ 1888. május 2-án született a Pöstyéntől nyugatra található szlovák többségű Verbón. Édesapja, Argay Bálint a helyi állami elemi iskola egyik tanítója volt, Zsigmond édesanyját, Molecz Ágotát (néhol: Agata) 1886 novemberében vezette oltár elé.² A jelentős pedagógiai szakírói munkássággal bíró Argay Bálint az 1890-es évek elején (1891–1892 körül) került a Délvidékre, Zomborba. A Bács-Bodrog vármegyei tanfelügyelőségen szolgálattételre beosztott személy lett, 1894. december végén a miniszter véglegesítette tollnokként. A következő években is a városban maradtak, itt írta a családfő a Borovszky-féle Magyarország vármegyei és városai könyvsorozat Bács-Bodrog vármegyéről szóló köteteinek közoktatást bemutató fejezetét.³ Négy Argay-testvér érte meg a felnőttkort: Zsigmond volt a legidősebb, Lajos (István) bankcégvezető lett Komáromban, (Mária) Ágota Nyitrán tanítónőként dolgozott, Istvánról pedig annyit őrzött meg a családi emlékezet, hogy hősi halált halt az I. világháborúban.⁴

Habár a család nem szakadt el teljesen Észak-Magyarországtól, Argay Zsigmond gyermek- és ifjúkorára elsősorban a zombori évek lehettek hatással. 1898-tól 1906-ig a zombori Állami Főgimnázium tanulója, éveken keresztül „budai Maria-Theresia-féle” kultuszminiszteri ösztöndíjban részesült, ebben az intézményben tette le az érettségét is.⁵ A tanórákon megismerkedett a német nyelvvel, továbbá a felvidéki és délvidéki nemzetiségi környezetben a magyar mellett szlovácul, illetve szerbül is megtanult gyermekkori barátaitól⁶ – a két szláv nyelv ismerete az első világháború idején lett hasznos számára. Felsőfokú tanulmányait Kolozsvárott kezdte meg a Matematikai és Természettudományi Karon. A városban található Tanítók „Hunyadi” Házába felvették 1906 és 1907 őszén is.⁷ Az egyetemi

¹ Ő maga Árgayként írta alá a nevét az első világháború idején, de a későbbiekben a hivatalos dokumentumokban – beleértve az 1945 utáni aláírásait és a halotti anyakönyvi bejegyzését is – Árgayként szerepel. A leszármazottai és oldalági rokonsága is az utóbbi formában használja, használta a vezetéknevét. Előfordul még Argai, Árgai alakban is a vezetékneve.

² Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád-Csanád Vármegyei Levéltára Szegedi Levéltára. (a továbbiakban: MNL CSCSVL SZL) XXXIII. Megőrzésre, illetve kezelésre levéltárba utalt iratok. 1. Állami Anyakönyvi Másodpéldányok Levéltári Gyűjteménye, Szentes, Halotti anyakönyvi bejegyzések, 1958. 460. b.; Pesti Hírlap, 1886. november 16. 8.

³ Borovszky Samu (szerk.): Bács-Bodrog vármegye. II. kötet. Budapest, Országos Monográfia Társaság, 1909. 487.; Hivatalos Közlöny, 1895. január 15. 17.; Országos Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal (szerk.): Magyarország tiszti cím- és névtára. XIII. évfolyam. Budapest, Országos Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, 1894. 374.

⁴ Dr. Técsy Gyuláné dr. Argay Lilla szíves közlése.

⁵ Bodnár György (közvetési): A zombori Állami Főgymnasium XXVI-ik évi értesítője az 1898–99-ik tanévről. Zombor, Bittermann Nándor és Fia Könyv- és Könyvnyomdájából, 1899. 27., 53; Rittinger Antal (közvetési): A zombori Állami Főgymnasium XXXIV. évi értesítője az 1905–1906 tanévről. Zombor, Bittermann Nándor és Fia Kö- és Könyvnyomdájából, 1906. 105, 116.

⁶ Szabó Ferencné Argay Zsuzsánna szíves közlése.

⁷ [sz. n.:] A kolozsvári m. kir. Ferencz József Tudományegyetem Almanachja és Tanrendje az MCMVII–VIII.-dik tanév I. felére. Kolozsvár, Ajtai K. Albert Nyomdaja, 1907. 97.; Néptanítók Lapja, 1906. augusztus 30. 10., 1907. szeptember 5. 5.

képzést azonban nem fejezte be: 1908-ban még ugyan beiratkozott,⁸ de 1909 márciusában már mint „érettségizett, kifogástalan magaviseletű, jóírású, kellő jártassággal bíró egyén” keresett gyakornoki vagy írnoki állást – Verbórol.⁹ Egy évvel később édesapja is elérte, hogy visszakerülhessen Nyitra vármegyébe,¹⁰ Argay Zsigmondot pedig 1910 novemberével ideiglenes minőségű díjtalan pénzügyi számgyakornokká nevezte ki a nyitrai „pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez” a pénzügyminiszter.¹¹

2. kép: Argay Zsigmond egyéves önkéntes tizedes, 1914–1915 körül. (Forrás: Kún József Jenő (szerk.): *A csász. és kir. 23. gyalogezred hadi albuma, emlékkönyv írásban és képben.* Budapest, Franklin-társulat Nyomdája, 1916. 284.)

Front – hadifogság – szökés

Az első világháború kitörésékor ő is bevonult ezredéhez, a zombori cs. és kir. 23. gyalogezredhez. A cseresznyepiros hajtókás bácskai katonák valamennyivel több mint fele

⁸ [sz. n.:] A kolozsvári m. kir. Ferencz József Tudományegyetem Almanachja és Tanrendje az MCMVIII–IX.-dik tanév I. felére. Kolozsvár, Ajtai K. Albert Nyomdája, 1908. 102.

⁹ Magyar Közigazgatás, 1909. március 7. 14.

¹⁰ Budapesti Közlöny, 1910. március 27. 1.

¹¹ Budapesti Közlöny, 1910. november 26. 1.

magyar, bő egyharmada német volt, a maradék tizennégy százalék pedig a Délvidék többi nemzetiségét (szerbek, horvátok, szlovákok stb.) képviselte.¹²

Az I. menetzászlóaljhoz osztották be, egyéves önkéntes (avagy rövidítve e. é. ö.) tizedesként, rajparancsnokként került a szerb frontra. A 16. század katonájaként részt vett Pancsova környékén kisebb összecsapásokban,¹³ majd a budapesti IV. hadtest más ezredeihez hasonlóan a 23-asokat is Galíciába szállították át. Részt vett Laszki Murowanénál¹⁴ a 26 napig tartó, cári csapatokat átmenetileg feltartóztató állásharcokban,¹⁵ majd Lisko¹⁶ közelében, a visszavonulás során egy gránátrepeszdarabtól a mellkasán megsebesült 1914. november 1-jén.¹⁷

Budapesten, az egyetemi klinikán, majd Zomborban, az ezred póttesténél lábadozott egészen 1915. január 8-ig, amikor a „huszonhármasok” VI. menetzászlóaljával újból a frontra került.¹⁸ Néhány – az ezred előző hónapjaihoz képest – nyugodt hét után, február 16-án a lengyelországi Baby¹⁹ állomáson vonatra tették az alakulatot és a Kárpátokba szállították. Március 1-től heteken keresztül nagy hidegben, hatalmas hóban küzdött az ezred, soraiban Argay Zsigmonddal. A világháború alatt kiadott ezredalbum is kiemeli az 1915. március 28-án, virágvasárnap vívott ütközetet, amely után a „huszonhármasok” már Magyarország területére, Szedrecske–Újszomolnok²⁰ térségébe vonultak vissza.²¹ Ezen a napon – bal kezén és karján, valamint fején orosz szuronytól sebesülten – esett hadifogságba Wola Michowánál²² Argay Zsigmond társaival.²³

¹² Hermann Attila – Szanyi Miklós: „Csak előre, édes fiam...” A magyar Szent Korona országaiból sorozott hadosztályok, ezredek és zászlóaljok jelvényei a Nagy Háborúban. Debrecen, Méliusz Központ, 2012. 96.

¹³ Argay Zsigmond dokumentumai a Vatera árverési oldalról, 2021. (A továbbiakban: Argay dok.), 7. melléklet, Argay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 1.

¹⁴ Ma Murovane, Ukrajna.

¹⁵ Kún József Jenő (szerk.): A csász. és kir. 23. gyalogezred hadi albuma, emlékkönyv írásban és képben. Budapest, Franklin-társulat Nyomdája, 1916. 171–172. (A továbbiakban: Kún 1916)

¹⁶ Ma Lesko, Lengyelország.

¹⁷ Egyes dokumentumokban november 10. szerepel. Argay dok., 7. melléklet, Argay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 1.; Kún 1916. 250. Továbbá vö.: Argay dok., Belohnungsantrag, K. u. k. IR. No. 23. Nr. zu. Res. 813/B. Másolat, 1929. június 5.

¹⁸ Argay dok., 7. melléklet, Argay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 1.; Nachrichten über Verwundete und Kranke / Hirek a sebesültek és betegekről, Nr. 185., 1915. január 4. 6.

¹⁹ Ma Lengyelország.

²⁰ Mindkét település ma Szlovákia.

²¹ Kún 1916, 172.

²² Ma Lengyelország, a történelmi lengyel–magyar határ közelében található település.

²³ Argay dok., 7. melléklet, Argay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 1.; Argay Zsimond: Négy hónapig az oroszoknál. (A továbbiakban Argay 1916. Az ezredalbumba a szerkesztő–szerző mellett több katonai írt részleteket, de csak itt tüntettük fel külön a fejezetet és íróját, miután a többi hivatkozott rész esetében nincs külön szerző feltüntetve.) In: Kún 1916, 283.

A világháború látszólag véget ért számára. A sérüléseit az oroszok bekötötték, Argay szavaival élve, „nem bántak velünk rosszul.” Március 29-én előbb Zagorzba,²⁴ majd Liskóba vitték, a következő nap Samboron²⁵ keresztül Lemberg²⁶ felé hajtották őt és a többi foglyot. Rudki²⁷ közelében, kihasználva a kozák őreik lanyhuló figyelmét, néhány társával együtt lemaradtak egy erdőben. Éjszaka – lengyel (azaz valójában szlovák) nyelvtudását kihasználva – kapott civil ruhát egy útkaparó feleségétől, majd elindult a front irányába, hogy annak közelében, elvegyülve a helyi lakosság közé, bevárja az előretörő osztrák–magyar csapatokat. Turkáig²⁸ jutott, itt azonban elfogták és előbb Jasienica-Zamkowan²⁹ tartották őt napig fogságban, majd Samborban a haditörvényszék négyheti fogházra ítélte. A büntetés kitöltése után Lembergbe vitték, majd Oroszországba indították őt, de Winnikinél³⁰ megszökött és újból Galícia székvárosába ment, ahol egy bécsi önkéntessel úgy döntöttek, Przemyslbe³¹ próbálnak meg eljutni. A város keleti részén voltak, változtatták helyüket, de utóbb Muzylowicéban³² elkapták őket – társa sikeresen megszökött, viszont a cáriak kezébe jutott egy térképük és néhány vázlat a hátsó állásokról.³³

Az előbbiekkal összefüggésben Argayt kémiszolgálatra küldött porosz tisztnek nézték: kezét és lábát a kocsihoz kötözve, négy felfegyverzett őr kíséretében lovas kocsin az orosz VII. hadtest parancsnokságára, Ozomlora³⁴ szállították még aznap éjjel, majd egy pincébe zárták. Hamarosan egy honvédhadnagyot kivégezték ugyanezen vád alapján, egy fiatal zsidó férfit pedig bajonettel leszúrtak szökési kísérlet közben.³⁵ „Ily körülmények között nem a legjobb kilátásoknak néztem elébe. Minden hajam szála az égnek meredt, ha a jövőre gondoltam. Három napig voltam Ozomlon, a harmadik nap estéjén az orosz hadtestparancsnokság nagy sietséggel pakolt, s menekült hátra. Este kilenc óra tájban már engem is vittek, s egész éjjel, s másnap egész nap gyalogoltunk. Zolkiewben³⁶ egy udvarban helyeztek el. A gondolat, hogy a halálnak nézek elébe, irtózáttal töltött el, s gondoltam, hogy

²⁴ Ma Zagorz, Lengyelország.

²⁵ Ma Szambir, Ukrajna. Lvivtől mintegy 60 km-re délnyugatra található.

²⁶ Ma Lviv, Ukrajna.

²⁷ Ma Rudky, Ukrajna. Félúton található Lviv és Szambir között.

²⁸ Ma Ukrajna. Az ukrán–lengyel határ déli szakaszától keletre található.

²⁹ Ma Yasenytsya-Zamkova, Ukrajna. Az ukrán–lengyel határ déli szakaszától keletre található, Turkától (közúton) mintegy 20 km távolságra, északra helyezkedik el.

³⁰ Ma Vynnyky, Ukrajna. Napjainkban gyakorlatilag Lviv elővárosa, a nagyvárostól keletre.

³¹ Ma Lengyelország, híres osztrák–magyar erőd a korszakban.

³² Ma Muzyhylovychi, Ukrajna. II. József alapította német telepes falu, ma ukránok lakják.

³³ Árgay 1916, 283.

³⁴ Nem tudtuk azonosítani a települést, habár a korabeli adatok szerint is létezett hasonló – Ožómlo – nevű helység Galíciában.

³⁵ Árgay 1916, 283.

³⁶ Ma Zsovka, Ukrajna. Lembergától mintegy 30 km-rel, attól északra elhelyezkedő város.

ha most az éjjel meg nem szököm, nem menekülhetek”³⁷ – emlékezett vissza egy évvel később az egyéves önkéntes tizedes.

Bízott abban, hogy nemcsak ő maga, hanem őrei is fáradtak, fáradnak: „Már a harmadik őrsváltás is megtörtént. Idegeim végsőkig feszültek... Láttam, a muszka küzd az álommal... Már hallottam az alvó lélegzését... Próbát kell tenni. Erős, hangos mozgással megfordulok fekvőhelyemen... Semmi gyanús. Újabb várakozás, majd felállok, pár lépést teszek, újra várok. Köröskörül csend, csak az országútról az orosz trén zörgése hallik. Macskamódra közeledem a kerítéshez, melyen átugrottam a túlsó udvarba. Most már szabadon lélegzem”³⁸ – elevenítette fel ugyanott a szökését.

Hajnalra kijutott a városból, s észak felé haladt, szerencséjére civil munkásnak vélték. Este egy orosz egészségügyi intézet katonái között vacsorázott, ott is aludt közöttük – úgy vélte, itt biztosan nem keresik. Ebéd után elhagyta az oszlopot, s eljutott az orosz állások közelébe. Elrejtőzött, de az éjszaka elfogták a cáriak Mosty Wielkie³⁹ térségében, s magukkal hurcolták, mint gyanús személyt. Ismét elszökött, de reggel elkapták: „Soha életemben még oly verést nem kaptam, mint ezért a kísérletért. Félig betegen, félig nyomorékon vittek Oroszország felé”⁴⁰ – írta. Kijev közelében lemaradt sokadik alkalommal, úgy érezte, „talán már nem is akarattal” szökik.

Utólag sem tudta rekonstruálni, hogy napok alatt végül miként jutott el a Nyugati-Bug mellett elterülő Sokalig.⁴¹ Itt egy templom pincéjében rejtőzött el, a templomszolga adott neki néha enni. 1915. július 21-én hajnalban már hallotta a front közeledő ágyútűzét, az eredményes osztrák–magyar előretörés előjelét.⁴² Még folyt a településért a küzdelem, amikor július 22-én az alsó-ausztriai „Hoch- und Deutschmeister” cs. és kir 4. gyalogezrednél jelentkezett.⁴³

³⁷ Árgay 1916, 284. A mai helyesírás szerint átírva.

³⁸ Árgay 1916, 284. A mai helyesírás szerint átírva.

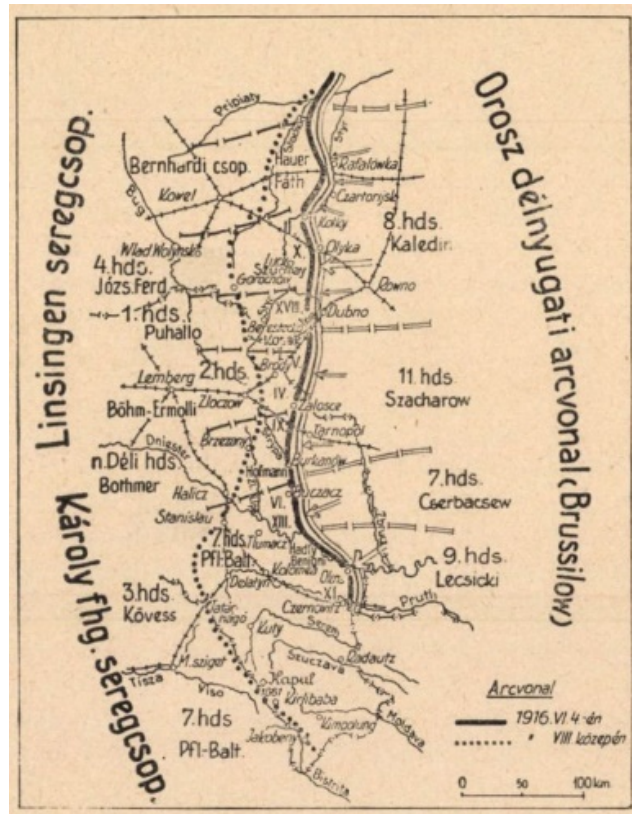
³⁹ Ma Velyki Mosty, Ukrajna.

⁴⁰ Árgay 1916, 284.

⁴¹ Ma Szokal, Ukrajna.

⁴² Árgay 1916, 284.

⁴³ Árgay dok., 7. melléklet, Árgay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 1.

3. kép: A keleti front Argay Zsigmond hőstette napján. (Forrás: Dorombo József – Reé László (szerk.): *A magyar gyalogság. A magyar gyalogos katona története.* Budapest, Reé László Könyvkiadó- és Terjesztővállalat, é. n. (1939). 384.)

Bruszilov gőzhengere és Argay zászlós Arany Vitézségi Érme

Igazolási eljárás alá vonták a szökött e. é. ő. tizedest, amelyet követően az ezred Zomborban elhelyezett póttestéhez osztották be kiképzőnek. Később tartalékos tiszti iskolába küldték, közben előbb e. é. ő. szakaszvezetővé, majd hadapródjelölt őrmesterré léptették elő. Utóbb eredményes szökéséért ötven korona pénzjutalomban részesítették.⁴⁴ 1915. november 1-jétől a tartalékos tisztjelöltek továbbképző tanfolyamát végezte Pomázon, majd annak eredményes befejezését követően ugyanott látott el helyi szolgálatot mint századparancsnok-helyettes.⁴⁵

A következő év elején, 1916. január 25-től⁴⁶ újból harctéri szolgálatra vezényelték, előbb hadapródjelölt őrmesteri, később zászlósi rendfokozatban⁴⁷ szolgált szakasz-, illetve

⁴⁴ Uo.

⁴⁵ Argay dok., 7. melléklet, Argay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 2.

⁴⁶ Egyes dokumentumokban január 19. szerepel. Vö.: Argay dok., Belohnungsantrag, K. u. k. IR. No. 23. Nr. zu. Res. 813/B. Másolat, 1929. június 5.

⁴⁷ A hadsereg közlönye szerint 1916. november 6-án 1916. október 1-jei ranggal nevezték ki zászlósnak, de a valódi kinevezés már korábban megtörténhetett. L. Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Personalangelegenheiten, Nr. 201., 11. November 1916. 1561.

átmenetileg századparancsnokként, megfigyelőtisztként, a zászlóalj segédtszjtjének helyetteseként. Visszatérésének időszakában az ezred éppen Zborow–Jezierna⁴⁸ térségében tartalékban volt, állás-, fedezéképítéssel és más munkálatokkal járult hozzá ahhoz, hogy „tarnopoli front igazán áttörhetetlenné vált.”⁴⁹ Argay a feljegyzései szerint részt vett az állóháborúban, aknarobbantásban, mozgóharcban e hónapokban – mindezt alátámasztják az ezredalbum erre az időszakra vonatkozó fejezetei.⁵⁰

Az osztrák–magyar katonai vezetés és csapatok is számítottak arra, hogy véget ér a nyugodt időszak, hamarosan újabb cári offenzíva indul meg. Az Alekszej Alekszejevics Bruszilov parancsnokolta orosz Délnyugati Front támadása 1916. június 4-én indult meg közel ötszáz kilométer szélességben, a fő csapást Luck⁵¹ irányába a 8. hadsereg végezte. 40,5 orosz gyalog és 16 lovashadosztállyal szemben osztrák–magyar részről 40 gyalog-, továbbá 14 lovashadosztály állt fel,⁵² de a cári hadosztályok magasabb létszámúak voltak. Fokozta a nehézségeket, hogy a központi hatalmak más frontokon (Verdun, Dél-Tirol) való támadásokra összpontosították erejüket és keletről elvonták a fölöslegesnek ítélt hadosztályokat. A meglepően erős tüzérségi tűz és az orosz gyalogság meglepte a védelmet, a hónapokon át erősített állások pár óra után megsemmisültek. Bruszilov katonái a 4. hadsereg védelmébe június 6-ra 50 km széles és 18 km mély lyukat ütöttek. A német Déli Hadsereg kitartott az első időszakban. E hadsereg része volt a budapesti 32. hadosztály, amelyhez a „huszonhármások” is tartoztak. A délvidéki katonák hősiességét mutatja, hogy az újvidéki „hatosok”, a szabadkai „nyolcvanhatosok” és a zombori „huszonhármások” közül is öt-öt fő érdemelte ki az Arany Vitézségi Érmét. A tizenöt hős egyike volt Argay Zsigmond.⁵³

A Bruszilov-offenzíva megindulásakor a cseresznyepiros hajtókás bácskai katonák a Szeret folyónál, a Hlatky⁵⁴ község melletti magaslatokon voltak elhelyezve. A legfontosabb közülük a Tutry-magaslat⁵⁵ volt, amely a Lemberg–Tarnopol országút és vasútvonal uralása

⁴⁸ Ma Zboriv és Ozerna, Ukrajna.

⁴⁹ Kún 1916, 173.

⁵⁰ Kún 1916, 173, 202–204. stb..

⁵¹ Ma Ukrajna.

⁵² A különböző tanulmányokban, kötetekben ettől kismértékben eltérő adatok is megtalálhatóak. A fenti információk forrása: Hajdu Tibor – Pollmann Ferenc: A régi Magyarország utolsó háborúja 1914–1918. Budapest, Osiris, 2014. 218. (A továbbiakban: Hajdu – Pollmann 2014)

⁵³ Hajdu – Pollmann 2014, 215–223; vitéz Németh Lajos: Az 1916. évi orosz (Brussilov) támadás kivédése. In: Dorombay József – Reé László (szerk.): A magyar gyalogság. A magyar gyalogos katona története. Budapest, Reé László Könyvkiadó- és Terjesztővállalat, é .n. (1939). 384–389; vitéz Németh Lajos: Bruszilov támadó hadjárata 1916 nyarán. Magyar Katonai Szemle, 1936/2. szám. 60–76.

⁵⁴ Ma Hlyadky, Ukrajna. Tarnopol városától észak nyugatra található.

⁵⁵ Néhol Toutry, a magaslat mai neve nem ismert.

szempontjából is kulcsfontossággal bírt. A cáriak még korábban, mikor egy porosz ezred védte a térséget, megpróbálták elfoglalni azt.⁵⁶

Habár a „Huszonhármások” jól kiépített állásokkal bírtak, a nyolc órán keresztül tartó orosz pergőtűz után, délre ezekből csak romok maradtak. Ennek ellenére a 23. gyalogezred katonái sikeresen verték vissza Bruszilov katonáit, viszont a jobb szárnyon megingott a szabadkai „nyolcvanhatosok” védelme, az állásaikat a cáriak foglalták el. Ez azzal fenyegetett, hogy az oroszok oldalról göngyölítik fel a zomboriak állásait. A veszélyes szituációt felismerve, felettesei parancsát be sem várva, Argay Zsigmond tartalékos hadapród, századtartalékként a második vonalbeli állásban elhelyezett mintegy harmincfős szakaszával, ellenlökést hajtott végre az oroszok oldalába. Órákon keresztül feltartóztatta kicsiny csapatával az ellenséget, egészen az újabb tartalékok beérkezéséig.

Ekkor vette észre, hogy a támadók már a 23. gyalogezred első vonalánál vannak, a tányérsapkás katonák beugrálnak a lövészárkokba. Argay katonáival újabb ellenlökést hajtott végre, amely után csak halott és sebesült oroszok maradtak az osztrák–magyar állásokban, s még 42 puskát is zsákmányolt. Némi szünet állott be a harcokban, amely időt az állások kijavítására használták fel a zombori katonák.

Délután négy órakor meglepetésszerűen, minden tüzérségi előkészítés nélkül újból támadtak az oroszok, s hamarosan az első vonal árkaiban, majd árkaiban küzdöttek: Argay ismét rohamra vezette az embereit, amelynek eredményeképpen a cári katonák ez alkalommal is véres fejjel hagyták el a „huszonhármások” állásait.⁵⁷ 13 évvel később, a Vitézi Rendbe való felvételkor, így foglalta össze haditettének leírását:

„Azért, hogy parancs nélkül, saját kezdeményezésemre a veszély elhárítása végett egy napon három ellentámadást vittem végbe, s az ellentámadásoknak lehetett köszönni, hogy a fontos és az egész tarnopoli területet uraló magaslat ezredünk kezében maradt, részesültem az arany vitézségi érem kitüntetésben, amely annál is inkább nagy jelentőségű reám nézve, mert ez volt a legelső harctéri kitüntetésem.”⁵⁸

Az Arany Vitézségi Éremre 1916. július 14-én terjesztette fel az ezredparancsnok.⁵⁹ Az adományozás tényét 1917. január 13-án tették közzé a közös hadsereg közlönyében,⁶⁰ a

⁵⁶ [sz. n.:] A Magyar Nemzet Aranykönyve 1914–1918. Budapest, A Magyar Nemzet Aranykönyve szerkesztőbizottsága, 1921. 107. (A továbbiakban: Aranykönyv 1921); Argay dok., Argay Zsigmond: A haditett leírása, melyért az arany vitézségi érem kitüntetésben részesültem. Budapest, 1929. május 28. 1

⁵⁷ Aranykönyv 1921, 107.; Argay dok., Argay Zsigmond: A haditett leírása, melyért az arany vitézségi érem kitüntetésben részesültem. Budapest, 1929. május 28. 1–2.; Argay dok., Belohnungsantrag, K u. K. IR. No. 23. Nr. zu. Res. 813/B. Másolat, 1929. június 5.; Pesti Hírlap, 1939. június 4. 13.

⁵⁸ Argay dok., Argay Zsigmond: A haditett leírása, melyért az arany vitézségi érem kitüntetésben részesültem. Budapest, 1929. május 28. 1.

⁵⁹ Argay dok., Belohnungsantrag, K u. K. IR. No. 23. Nr. zu. Res. 813/B. Másolat, 1929. június 5.

kitüntetését magát – egy ún. „T-füles”, 1866-os típusú Arany Vitézségi Érmét⁶¹ – azonban csak bő egy évvel később tűzhetette a mellére Argay Zsigmond.

4. kép: Argay Zsigmond eredeti Arany Vitézségi Érme. (A Magyar Éremgyűjtők Egyesületének engedélyével.)

Sorminta: front – hadifogság – szökés

A harcok azonban nem zárultak le: 1916. június 6-án Argay Zsigmond az első vonalból indult rohamra, majd ő és katonái hatásos tüzellel megsemmisítették a támadásra gyülekező orosz katonákat.⁶² 1916. július 1-jén soron kívül előléptették zászlóssá,⁶³ a monarchia bürokráciája viszont a háborúban is „lassú malomként őrölt” – csak 1916. november 11-én jelent meg a közlönyben, hogy 1916. október 1-jével zászlós lett.⁶⁴

Június 13-án a német Déli Hadsereg állásait is áttörték az oroszok, kénytelenek voltak az ide tartozó ezredek is hátrálni.⁶⁵ Az oroszok augusztus közepéig többször megpróbálták

⁶⁰ Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Personalangelegenheiten, Nr. 9., 13. Jänner 1917. 212. Továbbá lásd még az alábbi modern adattárakat: Maruzs Roland: Virtus dolgában töretlen. Arany Vitézségi Éremmel kitüntetett katonáink az első világháborúban. H. n., B. H. N. Kft., 2018. 27.; Steiner, Jörg C.: Heldenwerk 1914–1918. Die Träger der Goldenen Tapferkeitsmedaille und der Goldenen Tapferkeitsmedaille für Offiziere im Ersten Weltkrieg. Wien, Institut für Auszeichnungswesen und Uniformkunde 2010. 227. Maruzs szerint 1916. június 6-án érdemelte ki az Arany Vitézségi Érmét, s ilyen módon értelmezhetőek is az Argay hőstettére megemlékező, napi sajtóban közzétett cikkek, de ennek ellentmond a kitüntetésfelterjesztése, valamint az 1929-es haditettleírása is.

⁶¹ A monarchia hosszú békeévei miatt jelentős számú, régebbi, különböző típusú Arany Vitézségi Érem maradt raktáron, amelyeket éveken keresztül adományoztak az I. világháború során.

⁶² Pesti Hírlap, 1939. június 4. 13.

⁶³ Argay dok., 7. melléklet, Argay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 2.; Pesti Hírlap, 1939. június 4. 13.

⁶⁴ Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Personalangelegenheiten, Nr. 201., 11. November 1916. 5761.

⁶⁵ Aggházy Kamil – Stefán Valér: A világháború. Budapest, Országos Közművelődési Tanács Könyvosztálya, 1934. 215–216. (A továbbiakban: Aggházy – Stefán 1934)

áttörni a frontot, de ez a győzelmeik ellenére sem sikerült.⁶⁶ A központi hatalmak és azon belül az osztrák–magyar erők ugyan hatalmas veszteségeket szenvedtek – Ferenc József katonái közül mintegy 600 ezer, Vilmos császár egyenruhásai közül 85 ezer fő esett ki a harcokból –, de Miklós cárnak is 800 ezer fővel csökkent a hadserege.⁶⁷

Augusztus végén Zborow térségében védekezett a cs. és kir. 23. gyalogezred a 32. hadosztály részeként. Itt zajlott le a második zborowi csatánál jóval kevésbé ismert első: az összecsapás két napig tartott 1916. augusztus 31. és szeptember 1. között. A támadásról szökevények útján már tudtak mind az ezrednél, mind a hadosztálynál, így nem érte őket váratlanul az oroszok megindulása.⁶⁸

Argay Zsigmond mint a zászlóaljparancsnokság megfigyelő tisztje reggel hattól⁶⁹ a helyén maradt, és a golyózápor, valamint a tüzérségi tűz ellenére pontosan tájékoztatta a zászlóaljparancsnokságot az aktuális helyzetről. Mikor 10 órakor megindult a cáriak támadása, azonnal átvette a szakaszát és kitartásra buzdította embereit – derül ki abból a kitüntetésfelterjesztésből, amely szerint az ezredparancsnoka méltónak találta ennek okán az I. osztályú Ezüst Vitézségi Érem elnyerésére. Végül ezen elismerés helyett az eggyel alacsonyabb kitüntetést, a II. osztályú Ezüst Vitézségi Érmert kapta meg.⁷⁰

Azonban még aznap súlyos comblövés érte Argay Zsigmondot, és bajtársával, a szintén sebesült Szegedi Samu tartalékos hadnaggyal⁷¹ együtt ismét orosz fogságba esett.⁷² Öt hónap kórházi ápolás után különböző hadifogolytáborokban őrizték, de nem adta fel a reményt, hogy hazatérjen még a világháború vége előtt.⁷³

⁶⁶ Hajdu – Pollmann 2014, 220 – 223.

⁶⁷ Ravasz István alapján. Másol eltérő adatok olvashatóak, Aggházy és Stefán szerint a központi hatalmak 500 ezer, Oroszország 550 ezer főt veszített, Rauchensteiner adatai szerint a monarchia vesztesége 475 ezer fő. Mindegyik esetben beleértendőek a halottak, a sebesültek és a hadifogságba esettek is. Ravasz István: A keleti hadszíntér. In: Ravasz István (szerk.): „Boldogtalan hadiidők...” Avagy: ami a „boldog békeidők” után következett 1914–1918. Budapest, Petit Real, 2014. 41. Vö.: Aggházy – Stefán 1934, 216.; Rauchensteiner, Manfred: Az első világháború és a Habsburg Monarchia bukása. Budapest, Zrínyi, 2017. 441.

⁶⁸ L. Nyáry Iván: A 32. hadosztály a zboróvi csatában. Magyar Katonai Szemle, 1935/4. szám. 56–70. (A továbbiakban: Nyáry 1935)

⁶⁹ A tüzérségi tűz valójában egy fél órával hamarabb megindult. L. Nyáry 1935, 59.

⁷⁰ Argay dok., Verzeichnis, K. u. k. Infanterie Regiment Nr. 23. Res. No. 361/1918/B.

⁷¹ Tanulságos bajtársa életútja is. Dr. Szegedi Sámuel (Varsány, 1890. március 2.– Németország(?), 1945 eleje) civilként ügyvédjelölt, később ügyvéd volt. 1918-tól a cs. és kir. 23. gyalogezred tartalékos főhadnagya, elnyerte az I. osztályú Ezüst Vitézségi Érmert, amelyet személyesen Károly trónörökös tűzött a mellére. Habár kitüntetése alapján kivételeztként (elméletileg) nem vonatkoztak rá a zsidótörvények, ez sem mentette meg az életét, 1945 elején Birkauból (valószínűleg inkább Birkenauból) Németországba szállítás közben eltűnt, 1948-ban holtta nyilvánították. L. Budapesti Közlöny, 1918. július 13. 1.; Egyenlőség, 1917. január 6. 14.; Magyar Közlöny. Hivatalos lap, 1948. július 8. 4.; [sz. n.:] Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres. Wien, k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1917. 233., 405.;

⁷² Argay dok., Nyilatkozat, dr. Szegedi Samu, Budapest, 1933. február 22.

⁷³ Argay dok., 7. melléklet, Argay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 2.

5. kép: Argay Zsigmond tartalékos zászlós második orosz hadifogsága idején, 1916–1918 körül. (Forrás: [sz. n.:] *A magyar nemzet aranykönyve*, Budapest, a Magyar Nemzeti Aranykönyve Szerkesztő-bizottsága, 1921.108.)

1917 decemberében megszökött a nyugat-szibériai Verchnije Kulli⁷⁴ hadifogolytáborából,⁷⁵ s „leírhatatlan viszontagságok után, szökés útján tért vissza ismét ezredéhez.”⁷⁶ A családi emlékezet szerint – miután szerb és szlovák nyelvtudásának megfelelően valamennyire megtanult oroszul – megegyezett az egyik őrrrel, hogy az segít neki kijutni. A keresztény felekezetek istentiszteletei a táboron belül voltak, viszont a zsidó istentiszteleteket szombatoként a táboron kívül tartották. Ezt kihasználva ő is az izraelita hadifogolytársai közé állt, s így kijutott a szögesdrótok közül. Útja során zsinagógákban lelt menedéket,⁷⁷ majd 1918. január 14-én Kamenyec-Podolszkij⁷⁸ mellett, az arcvonalon keresztül újból átszökött a saját csapatokhoz.⁷⁹

Újból már nem kellett visszatérnie a frontra, ugyanis az új uralkodó (és egyben Legfelsőbb Hadúr), IV. Károly még 1917 nyarán elrendelte, hogy vonják ki az első vonalból az Arany Vitézségi Érmes hősokeket, s elsősorban a kiképzés, valamint a katonaiskolások

⁷⁴ Nem tudtuk azonosítani a települést.

⁷⁵ Argay dok., 7. melléklet, Argay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 2.; Argay dok., Nyilatkozat, dr. Szegedi Samu, Budapest, 1933. február 22.

⁷⁶ Aranykönyv 1921, 108.

⁷⁷ Szabó Ferencné Argay Zsuzsánna szíves közlése.

⁷⁸ Ma Kamjanec-Pogyilszkij, Ukrajna.

⁷⁹ Argay dok., 7. melléklet, Argay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 2.

nevelése során hasznosítsák tudásukat – amennyiben egészségi állapotuk engedi.⁸⁰ Ennek jegyében a sikeres igazolási eljárás után ismét Zomborba, a póttestéhez került. 1918. augusztus 1-jével tartalékos hadnaggyá⁸¹ nevezték ki. Az apatini egyesített gyalogsági tartalékos tiszti iskola oktatótisztje lett, majd állomástisztként szolgált.⁸²

Nem volt ilyen szerencsés öccse, az 1898-ban született és 1916-ban a nyitrai m. kir. 14. honvéd gyalogezredbe besorozott István. Ő 1917. október 1-jei ranggal zászlósi rendfokozatot kapott,⁸³ majd 1918. február 1-jével, 1918. február 1-jei ranggal hadnaggyá lett kinevezve a honvédség közlönyének 1918. április 20-án megjelent száma szerint.⁸⁴ Nem sokkal később azonban törölték az utóbbi előléptetést: „Nevezett hadnagyi kinevezése hatályon kívül helyeztetik, mivel az utólag beérkezett jelentés szerint hadnagyi kinevezése előtt hősi halált halt.”⁸⁵ Ugyancsak posztumusz tették közzé, hogy odaítélték részére a Bronz Vitézségi Érmét még zászlósként.⁸⁶

Maga Argay Zsigmond az első világháborúban elnyerte bizonyíthatóan az Arany Vitézségi Érmét 1917-ben és a II. osztályú Ezüst Vitézségi Érmét 1918-ban. 1945-ös saját bevallásai szerint megkapta az I. osztályú Ezüst Vitézségi Érmét is,⁸⁷ ez az elismerés azonban nem szerepel sem az ismert I. világháborús levéltári dokumentumokban, sem a vitézzé avatáshoz beadott iratokban, visszaemlékezésekben, továbbá a Vitézi Rend adataira építő Vitézek Albumában⁸⁸ is csak két érdem utáni kitüntetést említenek meg. Az előbbieken kívül megkapta a minimum három hónap frontszolgálat után járó Károly Csapatkeresztet, továbbá rendelkezett a Sebesültek Érmével. Ez utóbbin vagy kettő, vagy három sebesülést jelentő sáv volt⁸⁹ – azt tudjuk, hogy háromszor sebesült meg, de sok esetben előfordult, hogy a nem dokumentált, igazolt sebesüléseket nem számolták, sőt adott esetben visszavonták az érem viselésének engedélyezését, vagy csökkentették a sávok számát a szalagon.⁹⁰ Mind a Károly

⁸⁰ Pesti Hírlap, 1917. augusztus 9. 8.

⁸¹ A katonai személyi igazolványa szerint 1918. július 12-től tartalékos hadnagy. A hadsereg közlönyében csak az szerepel 1918. július 6-án, hogy 1917. február 1-jei ranggal zászlós. Vö. Argay Zsigmond hagyatéka (A továbbiakban: Argay-hagyatéka), Identitátskárta, Argay, Siegmund. Zombor, 2. Juni 1918.; Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Personalangelegenheiten, Nr. 118., 6. Juli 1918. 5917.

⁸² Argay dok., 7. melléklet, Argay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 2.

⁸³ Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára. Személyes Ügyek, 1917. szeptember 22. 2352.

⁸⁴ Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára. Személyes Ügyek, 1918. április 20. 1365.

⁸⁵ Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára. Személyes Ügyek, 1918. május 11. 1630.

⁸⁶ Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára. Személyes Ügyek, 1918. október 18. 4265.

⁸⁷ MNL CSCSVL SZL XVII. Néphatalmi és különleges feladatokra alakult bizottságok 404. Közalkalmazottakat Igazoló Bizottság iratai. 10378, Argay Zsigmond, Nyilatkozat. 1.

⁸⁸ [sz. n.:] Vitézek Albuma. Budapest, Merkantil-nyomda, 1939. 148.

⁸⁹ Tóth Marcell: Szegedi vitézek, vitéz szegediek. A Vitézi Rend és Szeged. Szeged, Areión, 2022. 74. (A továbbiakban: Tóth 2022)

⁹⁰ Például a Tiszti Arany Vitézségi Érmes Kókay László a 20-as évek végén még háromsávós Sebesülési Érmét viselt, az 1940-es években készült képein viszont nem is szerepel az érem.

Csapatkeresztet, mind a Sebesültek Érmét adományozták a világháború alatt, vagy az előbbi hiányában kiosztották az igényjogosultaknak a világháború után.

6. kép: Argay Zsigmond tart. hadnagy katonai személyi igazolványa, Zombor, 1918. június 2.
(A szerző magángyűjteményéből.)

A két világháború között

A Délvidéken érte az őszirózsás forradalom, majd az Osztrák–Magyar Monarchia katonai összeomlása. November 1-jén ugyan létrehozták Zomborban is a Nemzeti Tanácsot, de két hét múlva már a szerb csapatok vonultak be a városba. A megszállók kezdetben a rend fenntartását és a magyar közigazgatás megtartását ígérték, de gyorsan kiderült, hogy véglegesen kívánnak berendezkedni.⁹¹ Argay megmaradt az ezred kötelékében (a hadügyminiszter rendelete szerint – többek között – a 23. gyalogezred pótzászlóaljának is nemzetőr zászlóaljat kellett felállítani),⁹² Zomborban és Kalocsán helyi szolgálatot látott el egészen 1918. december 10-ig.⁹³ Egy szerb és horvát nyelvű dokumentum szerint a bánáti (később Szerbiához került) Antalfalvára való elutazásra kapott engedélyt a megszálló hatóságoktól.⁹⁴

Végül mégis a trianoni békeszerződéssel megcsönkített Magyarországra költözött, ebben szerepet játszhatott, hogy folytatni kívánta a világháború előtt és alatt megszakadt

⁹¹ 8 Órai Ujság, 1918. november 20. 6.; Hornyák Árpád: A Délvidék délszláv birtokba vétele 1918–1920. In: Bene Krisztián – Huszár Mihály – Kolontári Attila (szerk.): A pécsi ruszisztika szolgálatában: Bebesi György 60 éves. Pécs, PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, 2018. 248.; Pesti Hírlap, 1918. november 14. 4.

⁹² Népszava, 1918. november 7. 4.

⁹³ Argay dok., 7. melléklet, Argay Zsigmond: Katonai szolgálatom a világháború alatt. 2., Argay dok., Igazolvány, Magyar Nemzeti 23. gy. e. pótzászlóalja. Argay Zsigmond, Kalocsa, 1918. dec. 10.

⁹⁴ Argay dok., Propustnica, Zsigmond Argai. Sombor, 25/1918.

felsőfokú tanulmányait. Mozaikszerűen rekonstruálhatóak életútjának elemei. Tudjuk, hogy beiratkozott a Keleti Kereskedelmi Akadémiára Budapesten, de az intézmény még abban az évben megszűnt.⁹⁵ A következő esztendő elején Argay Zsigmondot mint tartalékos hadnagyot szolgálattételre rendelte be a „Meghatalmazott Tábornok a Közélelmezési Minisztériumban” a „Gok.”⁹⁶ kirendeltségeknél beosztott gazdasági előadók mellé”. Feladatait Heves vármegyében látta el. Igazolványát 1921. január 19-én a még abban az évben megszüntetett magyar királyi Közélelmezési Őrosztág állította ki.⁹⁷

Közben folytatta tanulmányait, így 1924-ben a frissen létrejött, országos hatáskörű Budapesti Mérnöki Kamarának már mint dr. Argay Zsigmond lett az irodaigazgatója.⁹⁸ 1927-ben vette feleségül süllyei, battvai Komáromy Lajos hódmezővásárhelyi és szentesi kötődésű árvíz társulati mérnök lányát Budapesten. Az okleveles középiskolai tanár végzettségű Komáromy Ilonától (Szentes, 1899. november 29. – Szentes, 1961. május 27.) két lánygyermek született,⁹⁹ felesége az államszocializmus éveiben a Szentesi Állami Közgazdasági Technikum tanára volt.¹⁰⁰ Gyermekének soha nem mesélt I. világháborús élményeiről, de párjának igen – mondta lánya, aki az édesanyja által továbbadott történeteket megőrizte.

Dr. Argay Zsigmondot 1929-ben felvették a Vitézi Rend tagjai közé az Arany Vitézségi Érme alapján. 1945 után kiemelte az igazolóbizottság előtt, hogy felszólításra¹⁰¹ lépett be, vitézi telket nem kapott és akkori állásához sem a rend segítségével jutott. Habár tisztséget nem vállalt, a vármegyei vitézi szék rendezvényein természetesen részt vett. „Volt egy fekete zakója és egy csíkos nadrágja, ezeket húzta fel, ha a nemzeti ünnep idején, vagy máskor ki kellett vonulniuk a vitézeknek Szegeden. A zakón – egy hosszú csíkban – ott voltak

⁹⁵ Magyarországi Felsőoktatási Intézmények (1580-1918), Bp Keleti Kereskedelmi Akadémia 1891-1920, Argay, Zsigmond. <https://libraryservices.elte.hu/leveltar/databasesnew.php?ekod=833>. Utolsó letöltés: 2023. szeptember 12. 12:12.

⁹⁶ Gabonabegyűjtés Országos Kormánybiztosa rövidítése. A tisztséget és az ehhez kapcsolódó kirendeltségeket 1919 utolsó hónapjaiban hozták létre. Feladatuk volt a rekvirálás, a malmok ellenőrzése stb. Egy visszaemlékező szerint a kirendeltségek a legváltozatosabb háttérű embereket alkalmazták, ezért nem is voltak eredményesek. A GOK és kirendeltségei 1924-ben fejezték be működésüket. L. bővebben: Magyar Jövő, 1924. április 23. 3., 1924. november 4. 5.; Molnárok Lapja, 1919. november 15. 340., 1927. január 1. 7.

⁹⁷ Argay-hagyaték, Igazolvány, Argay Zsigmond. Budapest, 1921. január 19.

⁹⁸ A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, 1924/27–35. szám. 116.

⁹⁹ Csíkvári Antal (szerk.): Csongrád vármegye. Budapest, Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala, 1938. 277–278.; MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 13078, Argay Zsigmond, Végzés, Másolat, Komárom, 1945. február 26.; Dr. Técsy Gyula szíves közlése.

¹⁰⁰ A Szentesi Állami Közgazdasági Technikum Mezőgazd. Tagozata 1954-ben végzett tanulói. <http://ekonyvtar.vksz.hu/?docId=39590>. Utolsó letöltés: 2023. szeptember 12. 14:10.; MNL CSCSVL SZL XXXIII. 1. Szentes, hal., 1961. 220. b.

¹⁰¹ Hivatalosan csak önként lehetett csatlakozni, de a korabeli dokumentumok és visszaemlékezések szerint is gyakori eset volt, hogy felszólították a jelentkezésre a Nagy Háború katonahőseit. Hozzá kell tenni, hogy az előbbi miatt Argay állításának valóságtartalmát nem lehet igazolni.

a kitüntetései – hat, vagy talán hét darab. Amikor ment, ezek az érmek összekocantak és nagyon szépen csengtek” – emlékezett vissza lánya.¹⁰²

Hangsúlyozta azt is a II. világháború után Argay Zsigmond, hogy nem lépett be semmilyen politikai pártba.¹⁰³ Ez utóbbi azonban csak állami tisztviselői időszakára igaz, ugyanis még 1931-ben a Frontharcosok Egyesült Nemzeti Pártja¹⁰⁴ színeiben tűnt fel Budapest déli választókerületében.¹⁰⁵ Meg kell jegyeznünk, a listájukat végül nem fogadták el, így nem is indulhattak a körzetben.¹⁰⁶ A világháború éveit nem feledte el, amelyet a fenti pártban való részvételén felül az is mutat, hogy igényelte az Országos Vitézi Széken keresztül a magyar Háborús Emlékérmét, amelyet meg is kapott.¹⁰⁷

Az 1930-as évek első felében a Budapest, VII., Ilka utca 26. sz. Társasház Résztulajdonosainak Szövetkezetében felügyelő bizottsági tag volt.¹⁰⁸ Posztját megtartotta annak ellenére, hogy az 1930-as évek elején vidékre költözött. 1931–1932 körül Diósgyőrben a MÁVAG magántisztviselője lett.¹⁰⁹ 1933 májusában sikertelenül pályázott Hódmezővásárhelyen főszámvevői és főszámvevő-helyettesi állásra. A pályázatát, miután az késve érkezett be, kizárták.¹¹⁰

Egy évvel később, 1934. április 3-ával viszont az Állástalan Diplomások Országos Bizottságának segítségével munkához jutott – habár 46 évesen már nem számított fiatal felnőttnek (az ő segítségükre jött létre a szervezet).¹¹¹ A Pénzügyminisztérium ideiglenes budapesti alkalmazottja lett, 1935 nyarán a rétsági adóhivatalhoz nevezték ki ideiglenes gyakornoknak, majd egy évvel később X. fizetési osztályba ideiglenes minőségű pénzügyi fogalmazónak.¹¹² Újabb állomáshelye közelebb volt felesége szülőhelyéhez, 1937-ben már a

¹⁰² Szabó Ferencné Argay Zsuzsanna szíves közlése.

¹⁰³ MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond, Nyilatkozat. 1.

¹⁰⁴ A voksolás előtt Bajcsy-Zsilinszky Endre pártjával is fuzionáló, az egykori I. világháborús veteránokat képviselni kívánó jelölőszervezet végül nem jutott be az országgyűlésbe.

¹⁰⁵ Az Est, 1931. június 17. 4.

¹⁰⁶ Magyarország, 1931. június 28. 6.

¹⁰⁷ Tóth 2022, 74.

¹⁰⁸ Kallós János (szerk.): Gazdasági, pénzügyi és tőzsdei kompasz az 1931–1932. évre. VII. évfolyam, I–II. kötet. Budapest, Pesti Tőzsde, 1931. 313.; Kallós János (szerk.): Gazdasági, pénzügyi és tőzsdei kompasz az 1934–1935. évre. X. évfolyam, I–II. kötet. Budapest, Pesti Tőzsde, 1934. 300. A kompaszokban csak 1931–1932-től tüntették fel a felügyelő bizottság tagjait, így elképzelhető, hogy már korábban is betöltötte a tisztséget. Neve utoljára az 1934–1935-ös kötetben olvasható.

¹⁰⁹ [sz. n.:] Magyarország tiszti cím- és névtára. XXXIX. évfolyam. Budapest, M. kir. Központi Statisztikai Hivatal, 1931. 148.; MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond, Nyilatkozat. 1.; Reggeli Hírlap, 1932. június 25. 7.

¹¹⁰ Vásárhelyi Reggeli Ujság, 1933. május 16. 1.

¹¹¹ Budapesti Hírlap, 1934. április 25. 8.; MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond, Nyilatkozat. 1.

¹¹² Budapesti Közlöny, 1935. július 9. 5., 1936. július 2. 4.

szegedi pénzügyigazgatóság fogalmazói között találjuk meg nevét.¹¹³ 1939. május 8-án (1939. február 8-ával) véglegesítették, miután eredményesen letette a „pénzügyi igazgatási ágra képesítő gyakorlati közigazgatási” vizsgát.¹¹⁴ Tagja volt a Pénzügyi Fogalmazói Kar Országos Egyesületének, de vezető szerepet nem vállalt abban.¹¹⁵

7. kép: Argay Zsigmond tart. hadnagy magyar királyi Közélelmezési Őrosztag által kiállított arcképes igazolványa, Budapest, 1921. január 19. (A szerző magángyűjteményéből)

Az újabb világhégés és a menekültlét

A II. világháború idején Szegeden élt családjával, újabb katonai behívókat már nem kapott. Lánya emlékképei között megmaradt, hogy 1941 tavaszán egy idegen jelent meg a lakásukban. Mindenkit kiküldött a szobából Argay Zsigmond, amíg a férfival beszélt. A vendég egykor a szakaszának katonája volt a „huszonhármasoknál”. „Azt kérte, hogy apám vegye fel újra az egyenruhát, álljon ismét katonái élére, s vegye vissza Zombort” – mondta Argay Zsuzsánna. Megérkezett a SAS-behívó is, így semmi akadálya nem lett volna e részben valós, részben jelképes részvételnek Délvidék visszafoglalásában, de a szegedi pénzügyigazgatóság vezetője megakadályozta, hogy ténylegesen uniformist húzzon az ekkor már tartalékos főhadnagy dr. vitéz Argay Zsigmond.¹¹⁶

¹¹³ [sz. n.:] Magyarország tiszti cím- és névtára. XLIV. évfolyam. Budapest, M. kir. Központi Statisztikai Hivatal, 1937. 188.

¹¹⁴ Argay-hagyaték, Értesítés vitéz. dr. Argay Zsigmond Úrnak, 340/1. szám. 1939. I. Szeged, 1939. május 19.

¹¹⁵ MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond, Nyilatkozat. I.

¹¹⁶ Szabó Ferencné Argay Zsuzsánna szíves közlése. Tartalékos főhadnagyi kinevezésének időpontja nem ismert, de az 1945-ös – saját kitöltésű – dokumentumokban is e rendfokozat szerepel.

Még 1939. június 30-án pénzügyi segédtitkárrá nevezték ki, két évvel később pénzügyi titkári címet és jelleget adományozott részére a pénzügyminiszter. 1941. december 30-án pénzügyi titkár lett, mellé a pénzügyi tanácsosi címet és jelleget 1944 nyarán kapta meg.¹¹⁷ A szegedi pénzügyigazgatóság jövedéki, fogyasztási és adóosztályán teljesített szolgálatot.¹¹⁸

A közeledő szovjet csapatok miatt 1944. október 8-ával elrendelték a város kiürítését. Szeged hivatalai Budapest mellett Kaposvár, Sopron, Győr, Veszprém, Pécs, Szekszárd, Sárbogárd és Enying településekre kerültek a kiürítési terv szerint.¹¹⁹ Dr. vitéz Argay Zsigmond és családja már néhány nappal korábban, október 3-án hajnalban különvonaton elhagyta Szegedet (a pénzügyigazgatóság többi munkatársával és iratanyagával együtt,) másnap érkeztek meg Szekszárdra. Világháború utáni elmondása szerint vissza akart térni október 8-án, de csak Bajáig jutott, ahol visszafordították,¹²⁰ ezért október 10-től november 28-ig Szekszárdon folytatta a munkáját, amikor a szovjet csapatok a dél-dunántúli várost is megközelítették.¹²¹

Ismét parancsot kapott, hogy elhagyja aktuális állomáshelyét. A tolnai várostól való búcsúzás azért sem esett nehezebbre, mert a Szekszárdon kapott szükséglakásban csupán két alvóhely jutott négytagú családjára, továbbá a tél (valamint a várható frontátvonulás) túléléséhez szükséges tüzelő és élelmiszer sem állt a rendelkezésükre.¹²² Ez alkalommal nem vonattal utaztak, hanem szekereken indultak tovább. Lánya emlékezete szerint az utolsó hajóval keltek át a Balatonon – a szovjetek már lőtték a járművet, de szerencsére épségben átérték a túlpartra. A szegedi pénzügyigazgatóság iratanyagát Zircre vitték, de Argay Zsigmond arra jutott, hogy hamarosan véget ér a világháború, nem megy tovább.¹²³

Testvére, a Komáromi Első Takarékpénztárban cégvezető¹²⁴ Argay Lajos hívására Komáromba¹²⁵ utaztak vonattal.¹²⁶ 1944. december 7-én jelentkezett a hatóságoknál. Fivére befogadta a főtérenként funkcionáló Klapka téren található lakásába Argay Zsigmondot és

¹¹⁷ Budapesti Közlöny, 1939. július 7. 5., 1941. július 5. 2., 1942. január 1. 5., 1944. július 7. 2.

¹¹⁸ MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond, Nyilatkozat. 1.

¹¹⁹ Dunainé Bognár Júlia – Kanyó Ferenc: A második világháború szegedi hősei és áldozatai. Szeged, Csongrád Megyei Levéltár, 1996. 91. old.

¹²⁰ MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond. Nyilatkozat, 1945. július 11. 1.; Szabó Ferencné Argay Zsuzsánna szíves közlése.

¹²¹ MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond, Nyilatkozat. 2.

¹²² MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond. Nyilatkozat, 1945. július 11. 1.

¹²³ Szabó Ferencné Argay Zsuzsánna szíves közlése.

¹²⁴ Galánthai Nagy M. L. (szerk.): Nagy „Magyar Compass”. I. rész. 1944–1945, 68. évfolyam. Budapest, Magyar Compass szerkesztősége, 1944. 333.

¹²⁵ Ma Komárom, illetve Révkomárom, Szlovákia.

¹²⁶ MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond. Nyilatkozat, 1945. július 11. 1.; Szabó Ferencné Argay Zsuzsánna szíves közlése.

családját,¹²⁷ helyesebben egy katonatiszt által az épületben rábízott lakásból egy szobát engedett át a rokonságának.¹²⁸ Nem sokkal később a családfőt a helyi adóhivatal egyenesadó osztályához osztották be ideiglenes szolgálattételre.¹²⁹

Habár már 1945 januárjában megközelítették a szovjet csapatok a várost, végül 1945. március 30-án foglalta el azt a Vörös Hadsereg: „Emlékszem, nagypénteken, délután jelentek meg az oroszok Komáromban”¹³⁰ – elevenítette fel a közel nyolc évtizeddel ezelőtti eseményeket Argay Zsigmond lánya. Néhány nappal később a csehszlovák hatóságok ismét átvették a település irányítását.¹³¹ Argay Zsigmond 1945. május 11-ig maradt Komáromban, addig ellátta feladatait az adóhivatalban.¹³²

8. kép: Argay Zsigmond sírja 2023 őszén. (Szabó Dániel felvétele.)

¹²⁷ MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond. Beutalójegy. Másolat, Szeged, 1945. július 30.; MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond. Jelentkezési Lap. Másolat, Komárom, 1945. február 26.

¹²⁸ Szabó Ferencné Argay Zsuzsanna szíves közlése.

¹²⁹ MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond. Nyilatkozat, 1945. július 11. 1.

¹³⁰ Szabó Ferencné Argay Zsuzsanna szíves közlése.

¹³¹ Komárom város történelme. <https://komarno.sk/hu/varos/tortenelem/>. Utolsó letöltés: 2023. szeptember 21. 15:10

¹³² MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond. Igazolás, Sinkovics hivatalfőnök-h., Másolat, Szeged, 1945. július 11.

Az utolsó évek

Szegedre 1945. május 20-án érkezett vissza, másnap a pénzügyigazgatóságon újbóli szolgálattételre jelentkezett,¹³³ családja augusztus második felében követte őt.¹³⁴

A vitézi címet ekkor már nem használta, dr. Argay Zsigmondként írt alá minden dokumentumot. Komáromi és szegedi tanúk igazolták, hogy politikai tevékenységet nem fejtett ki, saját maga is ugyanezt állította az iratokban. Segítette őt, hogy Pénzügyi Tisztviselők Szabad Szakszervezetének szegedi csoportja szintén támogatta az ismételt munkába állását.¹³⁵ 1945. június 19-én letette a hivatali esküt, újból munkába állt,¹³⁶ majd 1945. október 17-én a Szegedi Igazoló Bizottság igazoltnak nyilvánította, így elhárult minden akadály a hivatása folytatása előtt.¹³⁷

Mindenét elvesztette, 1945 őszén arról számolt be a Honvédelmi Minisztérium Országos Vitézi Szék Felszámoló Bizottságának, hogy még mindig a szegedi pénzügyigazgatóság vendégszobájában él családjával.¹³⁸ A lánya szerint a szomszédok azt állították, hogy előbb a németek, utána a szovjetek, legutolsóként pedig a helyiek rabolták ki a szépen berendezett lakást 1944 őszén. Végül az anyai nagymama házába, Szentesre költözött a felesége és két lánya. Jutott elég hely a Tóth József utcai, ma is Komáromy-házként ismert épületben, azonban Argay Zsigmond egészen nyugdíjazásáig csak hétvégeente találkozhatott a családjával.¹³⁹

1948-ban szintén a Dél-Alföldre, Békés megyébe került öccse, Argay Lajos, akit családjával együtt kitelepítettek származása miatt a magyar–szlovák lakosságcsere egyezmény keretében. A két család ettől kezdve gyakrabban találkozott egymással: unokahúga úgy emlékezett Argay Zsigmondra, mint egy jó humorú, művelt úriemberre.¹⁴⁰

Dr. Argay Zsigmondot 1948 nyarán pénzügyi főtanácsossá nevezte ki a miniszter.¹⁴¹ 1950-ben Szentes helyett Hódmezővásárhely lett Csongrád megye székhelye, ezért 1950.

¹³³ MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond, Nyilatkozat. 1–2.

¹³⁴ Szabó Ferencné Argay Zsuzsánna szíves közlése.

¹³⁵ MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond. Nyilatkozat, Puhr Tivadar. Másolat, Szeged, 1945. július 30.; MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond. Nyilatkozat, Szenesi Ferenc. Másolat, Szeged, 1945. július 11.; MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond. Pénzügyi Tisztviselők Szabad Szakszervezete javaslata. Szeged, 1945. május 29.

¹³⁶ Argay-hagyaték, Végzés, dr. vitéz Argay Zsigmond volt szekszárdi kir. pü. tanácsos szolgálati beosztása. Komárom, 1944. december 24.

¹³⁷ MNL CSCSVL SZL XVII. 404. 10378, Argay Zsigmond. Határozat, Szegedi Igazoló Bizottság, 13078/1945.

¹³⁸ Tóth 2022, 74.

¹³⁹ Szabó Ferencné Argay Zsuzsánna szíves közlése.

¹⁴⁰ Dr. Técsy Gyuláné dr. Argay Lilla szíves közlése.

¹⁴¹ Magyar Közlöny. Hivatalos lap, 1948. augusztus 1. 2.

június 2-án Hódmezővásárhelyre helyezték a Csongrád Megyei Tanács Pénzügyi Osztályához, majd néhány hónappal később, 1951. február 15-tel nyugdíjazták.¹⁴²

Nyugdíjas éveit Szentesen töltötte – itt lopta el egy tolvaj a kitüntetését, egyedül a külön tartott Arany Vitézségi Érme menekült meg.¹⁴³ E városban hunyt el 1958. október 16-án, feleségével mai napig a szentesi Szeder temetőben nyugszik.¹⁴⁴

A szerző köszönetet mond Argay Zsigmond lányának, Szabó Ferencné Argay Zsuzsánnának, valamint Argay Lajos leszármazottainak, dr. Técsy Gyuláné dr. Argay Lillának és dr. Técsy Gyulának, akik levéltári, könyvészeti forrásokban fel nem lelhető adatokkal, saját emlékeikkel, családi történetek megosztásával segítették munkáját. Egyben hálóját fejezi ki a Magyar Éremgyűjtők Egyesületének és Szabó Dánielnek az általuk készített felvételek rendelkezésre bocsájtásáért.

¹⁴² Argay-hagyaték, Dr. Argai(sic!) Zsigmond előadó áthelyezése, Szeged, 1950. június 2.; Argay-hagyaték, Határozat, Csongrádmegyei Tanács Végrehajtóbizottság, 5200-1/jk/a/24/1951.T/b. szám. Másolat. Hódmezővásárhely, 1951. február 23.

¹⁴³ Szabó Ferencné Argay Zsuzsánna szíves közlése.

¹⁴⁴ MNL CSCSVL SZL XXXIII. 1. Szentes, hal., 1958. 460. b., Szabó Ferencné Argay Zsuzsánna szíves közlése.

FELHASZNÁLT LEVÉLTÁRI FORRÁSOK ÉS IRODALOM

Levéltári források:

Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád-Csanád Vármegyei Levéltára Szegedi Levéltára. (A továbbiakban: MNL CSCSVL SZL) XXXIII. Megőrzésre, illetve kezelésre levéltárba utalt iratok. 1. Állami Anyakönyvi Másodpéldányok Levéltári Gyűjteménye, Szentes, Halotti anyakönyvi bejegyzések.

MNL CSCSVL SZL XVII. Néphatalmi és különleges feladatokra alakult bizottságok 404. Közalkalmazottakat Igazoló Bizottság iratai. 10378, Argay Zsigmond.

Magánokiratok, magángyűjtemények:

Argay Zsigmond dokumentumai a Vatera árverési oldalról, 2021.

Argay Zsigmond hagyatéka. (A szerző gyűjteményében lévő dokumentumok.)

Szakirodalom:

Dunainé Bognár Júlia – Kanyó Ferenc: A második világháború szegedi hősei és áldozatai. Szeged, Csongrád Megyei Levéltár, 1996.

Hajdu Tibor – Pollmann Ferenc: A régi Magyarország utolsó háborúja 1914–1918. Budapest, Osiris, 2014.

Hornyák Árpád: A Délvidék délszláv birtokba vétele 1918–1920. In: Bene Krisztián – Huszár Mihály – Kolontári Attila (szerk.): A pécsi ruszisztika szolgálatában: Bebesi György 60 éves. Pécs, PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, 2018. 246–254.

Hermann Attila – Szanyi Miklós: „Csak előre, édes fiam...” A magyar Szent Korona országaiból sorozott hadosztályok, ezredek és zászlóaljok jelvényei a Nagy Háborúban. Debrecen, Méliusz Központ, 2012.

Maruzs Roland: Virtus dolgában töretlen. Arany Vitézségi Éremmel kitüntetett katonáink az első világháborúban. H. n., B. H. N. Kft., 2018.

Rauchensteiner, Manfred: Az első világháború és a Habsburg Monarchia bukása. Budapest, Zrínyi, 2017.

Ravasz István: A keleti hadszíntér. In: Ravasz István (szerk.): „Boldogtalan hadiidők...” Avagy: ami a „boldog békeidők” után következett 1914–1918. Budapest, Petit Real, 2014. 35–41.

Steiner, Jörg C.: Heldenwerk 1914–1918. Die Träger der Goldenen Tapferkeitsmedaille und der Goldenen Tapferkeitsmedaille für Offiziere im Ersten Weltkrieg. Wien, Institut für Auszeichnungswesen und Uniformkudem 2010.

Tóth Marcell: Szegedi vitézek, vitéz szegediek. A Vitézi Rend és Szeged. Szeged, Areión, 2022.

1945 előtti irodalom:

[sz. n.:] A kolozsvári m. kir. Ferencz József Tudományegyetem Almanachja és Tanrendje az MCMVII–VIII.-dik tanév I. felére. Kolozsvár, Ajtai K. Albert Nyomdája, 1907.

[sz. n.:] A kolozsvári m. kir. Ferencz József Tudományegyetem Almanachja és Tanrendje az MCMVIII–IX.-dik tanév I. felére. Kolozsvár, Ajtai K. Albert Nyomdája, 1908.

[sz. n.:] A Magyar Nemzet Aranykönyve 1914–1918. Budapest, A Magyar Nemzet Aranykönyve szerkesztő-bizottsága, 1921.

[sz. n.:] Magyarország tiszti cím- és névtára. XXXIX. évfolyam. Budapest, M. kir. Központi Statisztikai Hivatal, 1931.

[sz. n.:] Magyarország tiszti cím- és névtára. XLIV. évfolyam. Budapest, M. kir. Központi Statisztikai Hivatal, 1937.

[sz. n.:] Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres. Wien, k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1917.

Aggházy Kamil – Stefán Valér: A világháború. Budapest, Országos Közművelődési Tanács Könyvosztálya, 1934.

Árgay Zsimond: Négy hónapig az oroszoknál. In: Kún József Jenő (szerk.): A csász. és kir. 23. gyalogezred hadi albuma, emlékkönyv írásban és képben. Budapest, Franklin-társulat Nyomdája, 1916. 283–284.

Bodnár György (közzéteszi): A zombori Állami Főgymnasium XXVI-ik évi értesítője az 1898–99-ik tanévről. Zombor, Bittermann Nándor és Fia Könyv- és Kőnyomdájából, 1899.

Borovszky Samu (szerk.): Bács-Bodrog vármegye. II. kötet. Budapest, Országos Monográfia Társaság, 1909.

Csíkvári Antal (szerk.): Csongrád vármegye. Budapest, Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala, 1938.

Galánthai Nagy M. L. (szerk.): Nagy „Magyar Compass”. I. rész. 1944–1945, 68. évfolyam. Budapest, Magyar Compass szerkesztősége, 1944.

Kallós János (szerk.): Gazdasági, pénzügyi és tőzsdei kompasz az 1931–1932. évre. VII. évfolyam, I–II. kötet. Budapest, Pesti Tőzsde, 1931.

Kallós János (szerk.): Gazdasági, pénzügyi és tőzsdei kompasz az 1934–1935. évre. X. évfolyam, I–II. kötet. Budapest, Pesti Tőzsde, 1934.

Kún József Jenő (szerk.): A csász. és kir. 23. gyalogezred hadi albuma, emlékkönyv írásban és képben. Budapest, Franklin-társulat Nyomdája, 1916.

vitéz Németh Lajos: Az 1916. évi orosz (Brussilov) támadás kivédése. In: Doromby József – Reé László (szerk.): A magyar gyalogság. A magyar gyalogos katona története. Budapest, Reé László Könyvkiadó- és Terjesztővállalat, é .n. (1939). 384–389.

vitéz Németh Lajos: Bruszilov támadó hadjárata 1916 nyarán. Magyar Katonai Szemle, 1936/2. szám. 60–76.

Nyáry Iván: A 32. hadosztály a zboróvi csatában. Magyar Katonai Szemle, 1935/4. szám. 56–70.

Országos Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal (szerk.): Magyarország tiszti cím- és névtára. XIII. évfolyam. Budapest, Országos Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, 1894.

Rittinger Antal (közzéteszi): A zombori Állami Főgymnasium XXXIV. évi értesítője az 1905–1906 tanévről. Zombor, Bittermann Nándor és Fia Kő- és Könyvnyomdájából, 1906.

Korabeli sajtó:

8 Órai Ujság, 1918.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, 1924.

Az Est, 1931.

Budapesti Hírlap, 1934.

Budapesti Közlöny, 1910–1944.

Egyenlőség, 1917.

Hivatalos Közlöny, 1895.

Magyar Jövő, 1924.

Magyar Közigazgatás, 1909.

Magyar Közlöny. Hivatalos lap, 1948.

Magyarság, 1931.

Molnárok Lapja, 1919–1927.

Nachrichten über Verwundete und Kranke / Hírek a sebesültek és betegekről, 1915.

Népszava, 1918.

Néptanítók Lapja, 1906.

Pesti Hírlap, 1917–1939.

Reggeli Hírlap, 1932.

Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára. Személyes Ügyek, 1917–1918.

Vásárhelyi Reggeli Ujság, 1933.

Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer. Personalangelegenheiten, 1916–1918.

Egyéb online források:

A Szentesi Állami Közgazdasági Technikum Mezőgazd. Tagozata 1954-ben végzett tanulói.

<http://ekonyvtar.vksz.hu/?docId=39590>. Utolsó letöltés: 2023. szeptember 12.

Komárom város történelme. <https://komarno.sk/hu/varos/tortenelem/>. Utolsó letöltés: 2023. szeptember 21. 15:10

Magyarországi Felsőoktatási Intézmények (1580-1918), Bp Keleti Kereskedelmi Akadémia
1891-1920, Argay, Zsigmond.

<https://libraryservices.elte.hu/leveltar/databasesnew.php?ekod=833>. Utolsó letöltés: 2023. szeptember 12. 12:12.

A személyes interjúk során adatközlők voltak:

Szabó Ferencné Argay Zsuzsánna

Dr. Técsy Gyula

Dr. Técsy Gyuláné dr. Argay Lilla